

LLUC

ANY XLII • NÚM. 502 • DESEMBRE 1962

LLUC

REVISTA MENSUAL

ANY XLII - NÚM. 502

DESEMBRE 1962

Òrgan de la Confraria de la Mare de Déu de Lluc

Director: P. CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

ADMINISTRACIÓ:

SANTUARI DE LLUC

ESCORCA (MALLORCA)

(Amb llicència eclesiàstica)

Depòsit Legal P. M. 276-1958

SUMARI

	Pàg.
Balance turístic	Juan J. Genovard, M. SS. CC. 334
ELS LLIBRES SANTS	
La Bíblia explicada al poble. Els sis dies del Gènesi són una figura.	Miquel Ollers, M. SS. CC. 336
COSES NOSTRES	
A propòsit de «Insania Terrae» de Llorenç Vidal. Miquel Gayà	 339
Candellera (poesia)	Roser Matheu. 342
Vida Cultural	 343
TEMES CIENTÍFICS	
Projecte d'embassaments d'aigua a Mallorca. Josep M. de Gaztelu i Marià Pasqual Fortuny	 344
PER LA NOSTRA HISTÒRIA	
Bandoleros en Lluc	Rafael Juan y Mestre, M. SS. CC. 350
NOTES D'ART	
Revista a les sales d'exposició	Josep Bauçà i Pizà 354
LLUC PER MALLORCA	
Informació del Santuari	 357
Donatius para el nuevo trono	 359
TAULA DE COL·LABORADORS	 360
TAULA PER MATÈRIES	 362

A LA PORTADA: Oli de Ramon Nadal, que figurà a l'exposició celebrada al Cercle de Belles Arts de Palma, el passat mes de novembre. (Foto Jeroni Juan).

BALANCE TURÍSTICO

CUANDO la cuenta del año la llevamos ya por días, ha llegado el momento de los balances. Y creemos que sería interesante el hacerle un balance al frenesí turístico mallorquín.

Mallorca está en fase de desarrollo. En el desarrollo humano hay siempre más chico que pantalón.

El desarrollo de Mallorca es múltiple, pero quizás el aspecto más vistoso es esa carrera en la que sobran alternativamente hoteles y extranjeros. Pese a que le estamos contando a estas horas el pico al millón de visitantes, parece que está conjurada la super-saturación. Persona competente llegó a apuntar, hace poco, el peligro contrario; el peligro —tanto vamos construyendo— de que nos quedemos sin chico para tanta tela.

Los turistas tienen, pues, albergue seguro. El sol, el mar y el paisaje, además, los da la Madre Naturaleza; y nosotros damos, dicen, simpatía y buenos precios. El turismo está encantado. El turismo es un buen negocio. —¡Adelante con el turismo!

Y sin embargo algo está en crisis entre nosotros. Crisis de crecimiento, pero crisis.

No somos de los que consideran el fenómeno turístico a través de las categorías simplistas del escándalo y el negocio fácil. El fenómeno es mucho más

complejo porque tiene sus raíces en la evolución histórica. Hay turismo porque hay gentes con posibilidades de viajar y esto supone un progreso en los medios de comunicación y un cambio de mentalidad respecto a las fronteras nacionales y bastantes más cosas que nadie tildará de diabólicas.

Y sin embargo es evidente que en Mallorca estamos frente a un fenómeno alarmante. Se ha hecho inevitable una ósmosis entre nuestro pueblo y gentes de muy distinta mentalidad. Y hay indicios más que suficientes de que el turismo va produciendo un choc de fatales consecuencias al entrar en contacto con un catolicismo tradicional, de ambiente agrícola, patriarcal, o al menos sedentario, que tenía por válidas defensas les murades de la fe de que habló el poeta. Hoy las riberas se han convertido en escaparates de piel morena. Y nosotros asistimos asombrados y tristes al resquebrajamiento paulatino de la maciza fe tradicional.

Desde estas páginas no hacemos más que constatar el hecho. La murallas de ayer son hoy playas acogedoras.

En el horizonte axiológico de muchos mallorquines van apareciendo valores nuevos. Son los hijos de esa pacífica invasión que proporciona trabajo, dinero y aventuras a la juventud. La tragedia es que esa juventud sale casi siempre al combate con las armas de antaño.

Nosotros contemplábamos la invasión, pero no hemos encendido la llama del Ideal. Hemos visto caer las murallas, pero no construimos un reducto en cada corazón.

Tal vez algún día nos quedemos sin guerreros. En muchos frentes estamos ya sin juventud.

JUAN J. GENOVARD, M. SS. CC.

LA BÍBLIA EXPLICADA AL POBLE

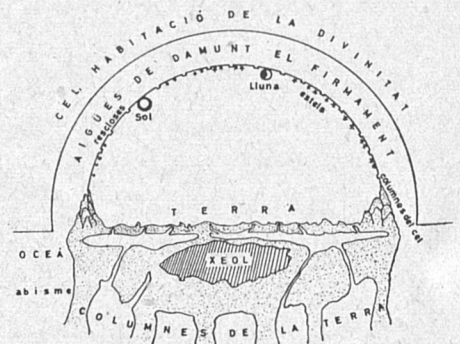
ELS SIS DIES DEL GÈNESI SÓN UNA FIGURA

DÈIEM em el número anterior que no s'havia d'ensenyar que el món havia estat creat en sis dies, perquè la Bíblia no ho ensenyava.

A l'extranyesa que això pogués despertar en els que han llegit la Bíblia se'ls ha de fer notar que la Bíblia és un llibre molt antic, escrit a un temps en què els homes més savis no sabien res de lo que avui sap quasi tothom.

La Pontificia Comisió Bíblica des de l'any 1909, per a prevenir tota classe d'escàndols, ja avisava als lectors de la Bíblia que quan llegíssim el capítol primer del Gènesi no l'entenguessin com si fos una «exposició científica i real» de la manera com havia creat el món i les coses que conté, perquè Moisès allà no feia altra cosa qua ensenyar d'una manera popular la creació de totes les coses per Déu, no així com realment va esser, sino més tost «així com ho pensava el poble i s'estilava en tot el món» que dels astres i de la terra altre coneixement no tenia que els que a primera vista s'ofereixen als sentits».

I ja està clar que aquells pobles antics de l'Orient no en sabien res dels exàmens espectroscòpics, ni de les teories de la nebulosa primitiva de Laplace, ni dels llargs períodes d'incandescència i refredament, de condensació i sedimentació, de la superposició dels estrats o capes geològiques que després de mils i fins milions d'anys ens donaren la terra que avui trepitjam.

Dibuix il·lustratiu pres de la Bíblia de Montserrat.

Mai per mai aquells antics havien vist un fòssil, o animal petrificat, i si casualment en trobaven algú devien exclamar com al temp de Sant Tomàs: «Vet ací un caprici de la naturalesa!».

* * *

Es comprèn així que vivint els antics en la beatitud d'aquesta ignorància, guiats únicament pel testimoni superficial dels sentits, s'imaginaven el món com un gran palau que Déu havia fet no servint-se de les forces internes que Ell prèviament havia depositat dins la matèria primordial, ni mitjançant les forces combinades d'atracció i repulsió, ni passant el camí d'una lentíssima evolució, sinó que es creien que l'admirable morada d'aquest món s'era feta per la mateixa manera que els homes empren per aixecar un gran edifici.

Segons això la nostra terra descansava damunt unes columnes solidíssimes aficades dins la mar sobre la qual ella nedava, voltada de muntanyes, damunt les quals s'aixecava imponent i majestuosa l'airoso volta del cel.

Creades aquestes tres regions de terra, mar i cel, se pensà en emballir-les. Per això la terra, que ja tenia la verdor del seu herbatge començà a sentir els animals i més tard l'home que la trepitjava, la mar es poblà de peixos grans i petits que dins ella es bellugaven, i en el cel l'atmosfera sentí remoure el seu aire per les ales sedoses dels aucells, i el firmament s'encengué amb la llum festiva del sol i de les estrelles.

Com que de tota aquesta gran obra no en responia cap empresa d'aquest món, sinó la mà sapientíssima d'un Déu omnipotent, cap impediment hi havia en dir que tot es va fer en el curt espai d'una setmana, tota vegada que Moisès *no ensenyava geologia sinó teologia*; ni feia el científic sinó el catequista; ni venia a combatre els científics, sinó a refutar els ateus, els politeistes, els panteistes i dualistes i totes aquestes esquerres que sempre, com la mala herba, damunt el món han brostat. I això que pretenia certament amb les seves paraules ho aconseguí meravellosament.

* * *

Succéi, però, que allò que Moisès posà *fent el catequista*, les generacions que després d'ell vingueren s'ho prengueren amb més seriositat i començaren a creure que, efectivament en sis dies s'havia fet el món. A tot això ningú hi tiugué res a dir per espai de molts de segles fins que al segle passat els savis exploradors de la naturalesa, guiats per la llum de sa intel·ligència, que també vé de Déu, començaren a trobar dificultats a ço que semblava ensenyar la Bíblia i es posaren aquest dilema inquietant: Si és ver que la Bíblia ensenya que el món fou creat en sis dies hem de creure que amb una setmana es va fer el carbó de pedra, amb una setmana nesqueren, visqueren i es moriren els animals que deim «fòssils», amb una setmana es

formaren els distins estrats de la terra, i encara més: que l'home va aparèixer damunt el món tres dies després que la terra es va cobrir d'herba, i dos després que va sortir el sol.

Això avui dia, davant les conclusions certes de les ciències (que també vénen de Déu), no hi ha cap que ho pugui admetre, i el qui fos tan agosarat que s'atrevís a fer-ho, per fugir d'Escila, com deien els antics, vindria a caure a Caribdis, puix que hauria d'admetre que Déu sapientíssim, que ni pot enganyar-se ni enganyar-nos, hauria creat la terra *com si fos obra de milions d'anys*, o com digué un geòleg molt agudament «s'hauria entretingut en crear els morts per enganyar els vius!» (Semeria), i això no es pot admetre.

* * *

La Bíblia, és cert, no pot mentir; però els seus expositors se poden enganyar i per falta de llum la poden interpretar malament.

Ara bé, aquesta llum tant pot venir de la revelació i assistència divina com del progrés de la ciències humanes. Per lo tant si aquestes ciències arriben a *conclusions certes* poden contribuir ben eficaçment a un coneixement més exacte del que la Bíblia, llibre mort i que no parla, ensenya i ja ensenyava rectament, però per falta de llum no era ben compresa ni exposada.

* * *

Creim haver dit ja el necessari per a comprendre per què la Bíblia parla de sis dies en la creació del món, i creim també haver mostrat com això s'ha d'explicar al petit savi que d'això en faci una objecció.

Sapiguem tots que, digui el que digui la Bíblia, el Catedràtic d'astronomia o de geologia en les seves explicacions gaudeix de la llibertat més completa sempre que en l'obra de la creació hi vegi la mà de Déu creador i ordenador.

El qui a una classe de religió, prescindint de la Bíblia, vol ensenyar segons la seva ciència com Déu va crear totes les coses pot prescindir fins de fer menció dels sis dies del Gènesi. Així ho fa, admirablement per cert, la humil missionera dominica Sor Maria Rosa Miranda en el seu llibret d'or *LA EPOPEYA BIBLICA*. (Edit Aguilar, Madrid, 1946).

A l'objecció que el deixeble il·lustrat mogui al catequista sobre per què la Bíblia parla de sis dies, aquest trobarà en lo que avui i ahir hem dit sobre aquest punt, matèria a bastament per fer-li veure que els llibres sants no queden gens compromesos per totes les conclusions certes que sobre això les ciències ensenyen.

I fetes aquestes explicacions, posam punt final sobre aquesta dificultat de la Bíblia.

MIGUEL OLLERS, M. SS. CC.

A PRÒPOSIT DE "INSANIA TERRAE" DE LLORENÇ VIDAL

QUAN totjust sentíem encara el fuet de la paraula ardent de Joan Fuster que en el seu llibre *Nosaltres els valencians*¹ reivindica per a una Terra el sentit de la seva història i la consciència del seu destí, vet ací, a Mallorca també, la veu d'un jove poeta que amb un semblant alè de profeta canta aquest inguarible mal d'estimar la seva Terra:²

...Sempre
he tengut ganes de creuar fronteres,
de córrer món, anant de pàtria en pàtria;
però em lliga un destí al destí dels homos
que suen treballant aquesta terra,
i sent amb ells, com ells, i estim el ventre
que em va dur al món, que és terra en terra i terra.

Res més oposat a totes les cantilenes pacífiques d'una illa encalmada. Ja d'antic, la lluita i el combat són el llevat amb què és pastada la nostra història.

Vosaltres, fills del mar, aquells de pell nua,
vosaltres, fills del vent, els de pell calba,
vosaltres, vent del mar, aquells de mar fosca,
vosaltres, vent del vent, crestell de gebre...

canta als primers pobladors de Mallorca. I passen en les notes cel seu cant l'ombra dels foners baleàrics; Aníbal; Roma per qui el nostre cel «esdevengué

¹ JOAN FUSTER, *Nosaltres els valencians* (Barcelona, Edicions 62). Vegeu la nostra recensió a «LLUC», núm. del juliol passat, p. 205.

² LLORENÇ VIDAL *Insania Terrae* (Mallorca-Lisboa, 1962; col·lecció «La Font de les tortugues» en col·laboració amb el «Círculo de Cultura Íbero-Americano»).

maragda italiana / i anà apagant-se el foc de l'africà»; els primers cristians balearics; bizantins i vàndals — «nafrats en cendra i sang duen sa febra / gents d'orient i nord, que és gent estranya» —; el dolç Islam que «amb l'ombra d'Allah s'anà fent cel del nostro cel»; Al-Mayurki «sang de brau»; els reis cristians del Casal de Mallorca; Ramon Llull «Pare de la Terra» — «40 focs eternals t'obren la boca / i solquen, com a sàtirs, la cogula / d'aquest regne del mar, que el mar sadolla» —; tota una besllum de grandesa, en fi, que com un ponent de glòria encén el capvespre del nostre passat. I segueixen, carregadíssims, els aigoforts d'una nova sèrie d'estampes: la sublevació dels pagesos de 1450 — «amb falç, amb aixades i xepetes apirem a enderrocar les portes de la Ciutat» —; Els Agermanats — «Endavant, fills del poble! La Terra és un retrò davall la vostra empenya i vos bull una sang balear dins les venes» —; Joanot Colom, cap del poble, aquell que sap «que el pa no se guanya, se sua» — «saps que el pa no se sua, se plora. / I tens veu de profeta. Capvespre. / I tens veu de capvespre. Mirada. / Endavat, horitzó de banderes. / Endavant, gonfaló de victòria»...; la dissolució del Regne de Mallorca; tot el dolor i la ignomínia que el fa exclamar en el cant que titula *Aquesta Terra d'avui*:

Aquesta Terra de la mala gent,
 on bullen les enveges i els ultratges;
 aquesta Terra de les llavors dures,
 on creixen negreions de tantes castes;
 aquesta Terra d'hombres malparits
 que tenen els ulls negres de venjança;
 aquesta Terra que no vol els fills,
 que els escup fleuma i fang a cada galta;
 aquesta Terra en la que els mals germans
 es maten i es barallen contra els pares;
 aquesta Terra que no té senyors
 que no ho sien mullats en la sang d'altri;
 aquesta Terra de picons i falç,
 que té destrals pels seus que l'estimaren;
 aquesta Terra de traidors del foc
 del fogar, de botxins, terra de lladres;
 aquesta Terra, borda en els seus fills,
 que ja no tenen rella per llaurar-la...

És tota la imprecació i el foc dels profetes de l'Esclatadura que irromp ací, indignadament, amb la ira del qui té consciència del pecat que pesa sobre un poble; d'un poble, però, que estima i pel qual sent el dolor del seu desvari:

...aquesta Terra, Terra de pecat,
 tots la tenim per una bona Terra».

Consciència del peccat de tots, de la covardia i la tradició col·lectives que pesen damunt un avui dissipat i malmès.

Sabem que ploren els infants que neixen,
i ploren d'haver nat en aquest poble
de gent sense horitzons, de gent que es mira
í que s'enorgulleix de dur corbata,
de dur un niki vermell... de ser uns burgesos
còmodament traidors d'aquest seu poble.

Aquest llibre de tintes tan denses i carregades, d'enfurides imprecacions, no es perd en la terbolesa d'un irredemptisme. Brilla, en la negror de les expressions més dures, un iris de llum.

Qualque dia vendrà que serà bona
la Terra que ens deixaren nostros avis

clama en el cant que titula *Una nova esperança*. El poeta confia:

I es sentirà de nou parlar la llengua
per cada indret banyat en suor nostra.
I es sentirà de nou el crit de *Terra!*
per cada indret banyat en suor nostra.
I es sentirà de nou el foc del poble
per cada indret banyat en suor nostra.
Qualque dia vendrà que treuran fruita
aquests arbres regats amb suor nostra.
Llavors veurem que puja de la Terra
una saó més bona que les altres
i posarem les mans en conopeu
per rebre la rosada de les fulles
i alloure anar escampant-la per la Pàtria.

Podríem referir-nos a les múltiples formes mètriques adoptades en el seu vers des dels «sereníssims hendecasil·labs» fins a la prosa poètica existencial. Llorenç Vidal és un poeta de la darrera fornada, i coneix tot el «savoir faire» de l'estilística actual, tots els recursos de la literatura negra i de la literatura blanca. Podríem retreure les expressions que són un guany tan ben aconseguit, i d'altres no tan gentils, artísticament menys encertades; certs caients dialectalistes que, personalment, ens han semblat una miqueta excessius. D'acord amb Josep Maria Flompart, que ha valorat magistralment aquesta obra, el qual afirma que les deficiències per ell observades «tenen molt poca importància davant l'esplèndida realitat que patentitza *Insania Terrae*: la fonda qualitat d'un grapat

de poemes i la presència d'això, no gaire freqüent, que és un autèntic poeta»³. Creim que amb més poques paraules no es poden dir més coses.

Llibre «apassionat i apassionant», ha dit també d'aquest llibre el crític Octavi Saltor. «Un llibre explícit» –afegeix– «en la vibració de cada paraula, de cada accent, de cada vers, de cada un dels seus vint-i-un cants». «Tant en ses embranzides de dolor com en els seus èxtasis de glòria, *Insania Terrae* és, de fet, un cant homogeni, cíclic, que Mallorca té en deute d'agrair a aquest seu jove líric d'avui que d'una manera tan autèntica la duu en la seva ànima»⁴.

MIQUEL GAYÀ

³ J. M. LL.: recensió bibliogràfica publicada al «Diario de Mallorca» de 25 d'octubre passat.

⁴ OCTAVI SALTOR, *Sangre y sed de tierra* (article publicat al «Diario de Mallorca» esmentat)

CANDELERÀ

Per a Anna Maragall

LA Mare de Déu
surt a punta d'alba;
a la mà li lluu
la candela clara
que n'ha encès el ble
amb una mirada.
La duu pels camins,
l'atura a les cases,
de la seva llum
se n'encenen d'altres,
s'escampen pel món,
aviven la llàntia,
revifen la llar,
el caliu resguarden.

*

–Bona nit, Fill meu:
del matí a la tarda
per Vós i per mi
he encès estelada,
si blens diferents
una sola flama.
De cera i de mel
el món ha pres flaire
i de vostra amor
que mai no s'apaga.

(Exclusiva per a la revista LLUC)

ROSER MATHEU
(Barcelona)

VIDA CULTURAL

● *El 14 de novembre passat s'ha escaigut, amb un glacial silenci de tomba, el XV aniversari de la mort de Miquel Ferrà, un dels més alts poetes de Mallorca. Els crisantems sobre el sepulcre de Miquel Ferrà floreixen sense que el regui el record piadós de cap amic. Però celebrar els aniversaris d'aquesta categoria espiritual no diu gens a favor d'un país de tanta puixança econòmica i turística com és ara, avui, Mallorca.*

● *Al Seminari Diocesà de Mallorca ha estat establerta una Càtedra de Llengua i Literatura Mallorquina. Durant el present curs ha acceptat d'ocupar aquesta Càtedra l'eminent lingüista Francesc de B. Moll. Felicitam el nostre Seminari Diocesà pel que representa en si i significa aquesta nova Càtedra com a mitjà d'enriquiment espiritual i cultural dels futurs sacerdots de la nostra Illa.*

● *De les premses mallorquines han sortit dos nous llibres: Món, dimoni i carn de Ferran Canyameres (Bibl. Raixa, vol. 60), i Jo, cap de casa, poemes de Xavier Casp (Col. Balengnera, vol. 3).*

● *Gaudí en la Catedral de Mallorca es titula un treball d'Emili Sagristà, publicat en un dels darrers números del «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura».*

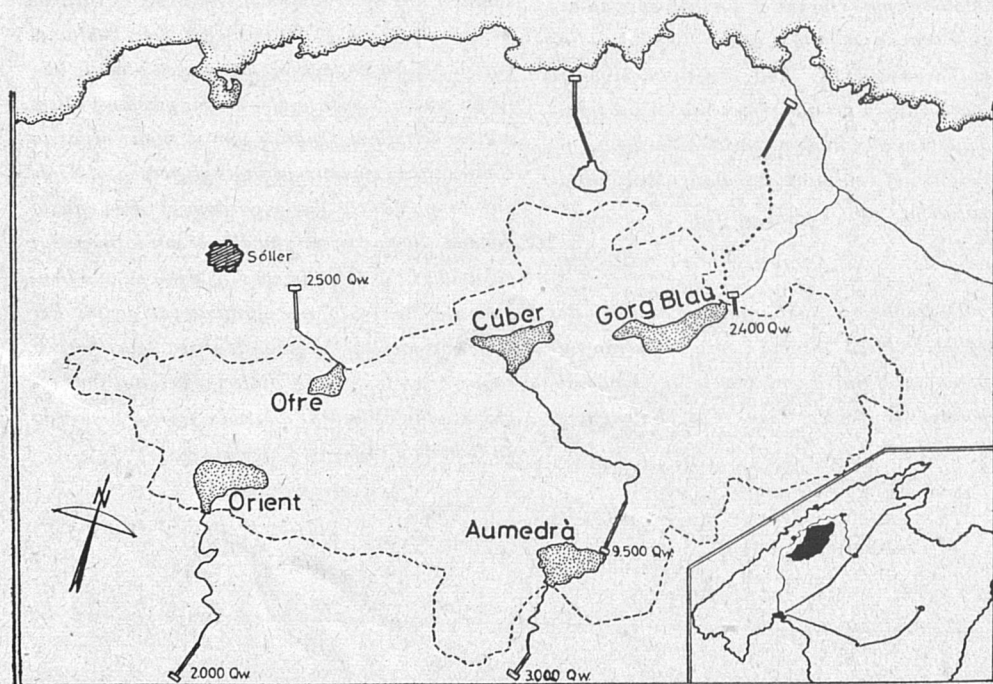
● *Després de trenta anys de no haver-se ensenyat enlloc el cant del célebre «Crec en un Déu» de Romeu, va sortir espontani dels llavis de trenta mil persones congregades davant el monument del Beat Ramon Llull de Palma, amb motiu del solemne Via-Crucis missional celebrat el diumenge 11 del passat novembre. El gest, per sortir enmig d'uns actes totalment celebrats en castellà en una ciutat on el 90 per cent dels habitants parlen i viuen en mallorquí, ens va produir una fonda emoció, però també es va prestar a altres motius de reflexió, motius que desitjariem fossin compartits i estudiats per tots els responsables de que la predicació de la paraula de Déu ens sia donada —una cosa que ha d'ésser tan íntimament escoltada i tan íntimament viscuda— en una llengua que no és la que íntimament vivim. Per aquest camí, la Paraula de Déu que Crist va ensenyar en un senzill dialecte de multituds regionals—se'ns va fent una cosa freda, ensenyada en llengua d'oficina i d'escola.*

PROJECTE D'EMBASSAMENTS D'AIGUA A MALLORCA

II

Característiques i detall dels aprofitaments hidràulics

EN el nucli central de la serra nord és el lloc on se situen els embassaments, per la doble raó ja esmentada, de màxima pluviositat i de màxims desnivells; és a dir, major salt. Aquesta circumstància és fonamental, perquè mai no disposarem de grans cabals d'aigua. Però en contra de tot això, se dona el fet que, en

Pla dels cinc embassaments en projecte

general, el terreny no és gens favorable a la construcció d'embassaments per la falta d'impermeabilitat en les capes estratigràtiques. L'aspecte tectònic de la serra ofereix dues o tres escates imbricades que s'entrequalquen cada una damunt l'anterior, des del SE. al NO. Aquests estrats s'han produït mecànicament per la força d'un impuls provinent en aquella direcció, fent llenegar els terrenys juràsics i cretacis damunt les margues triàsiques que actuaren de lubricants.

La força aquella va empènyer els terrenys i els plegà en anticlinals i sinclinals donant lloc a valls que en el fons són margues.

Per a l'estudi geològic ens ha servit de guia el magnífic treball del geòleg francès M. Fallot, que amb gran minúcia investigà la geologia de la serra mallorquina.

Una volta replegats els materials d'estudi indispensables i retirades aquelles solucions que es consideraren deficientes des d'algun aspecte parcial (geològic, hidrològic, etc.), s'ha projectat un sistema constituït per cinc embassaments de regularització. (Vegeu la situació en el pla). D'aquests cinc embassaments n'hi ha tres que estan a més de 600 metres damunt el nivell de la mar, a la part més septentrional de la serra, i són: El Gorg Blau, Cúber i L'Ofre. A la part meridional de la mateixa serra n'existeixen altres dos, que són: el d'Orient i el d'Aumedrà, l'altura dels quals és aproximadament de 500 i 290 metres sobre el nivell de la mar. Les conques d'aportació d'aigua per a cada un dels embassaments són:

Conca del Gorg Blau	6.625.000 m. ²
Cúber	7.000.000 m. ²
L'Ofre	1.875.000 m. ²
Aumedrà	15.575.000 m. ²
Orient	9.500.000 m. ²
Total	<u>40.575.000 m.²</u>

Les altures de salt són:	Aportacions anuals d'aigua:
Gorg Blau 560 m.	Gorg Blau 5.820.000 m. ³
Cúber 429 m.	Cúber 5.720.000 m. ³
L'Ofre 591 m.	L'Ofre 1.370.000 m. ³
Orient 234 m.	Orient 3.800.000 m. ³
Aumedrà 105 m.	Aumedrà 6.810.000 m. ³ , més l'aportació de Cúber.

La potència i productivitat anual de cada salt serien: -

Gorg Blau	4.270 Qw. de potència	i	7.050.000 Qwh. de productivitat
Cúber	3.180 Qw.	»	5.250.000 Qwh. »
L'Ofre	1.050 Qw.	»	1.750.000 Qwh. »
Aumedrà	1.700 Qw.	»	3.400.000 Qwh. »
Orient	1.800 Qw.	»	3.550.000 Qwh. »
Total	<u>12.000 Qw.</u>	»	<u>21.000.000 Qwh.</u> »

D'aquesta forma s'obtindrien, doncs, 21 milions de Qwh. anuals. El cost total de instal·lació seria, en aquest cas, de 199 milions de pessetes.

Quan s'estudia la solució baix del punt de vista econòmic, es veu que amb les aportacions pròpies de les conques no s'aprofiten íntegrament les possibilitats de cada un dels petits embassaments, mentre que el cost de les obres és gairebé el mateix que si les aportacions fossen majors. El cost per Qwh. instal·lat és de 16.400 ptes. i referit a Qwh./hora/any resulta 9,47 pessetes, quantitats excessives, i per més que, essent d'energia de punta, podria acceptar-se un preu elevat, s'ha vist que era factible abaratir-lo, augmentant tot el possible les aportacions. Per aquest motiu s'han projectat una sèrie de trasvassaments, abocant a cada embassament les conques adjacents mitjançant unes canals a meitat d'empitada que recolliran totes les aigües dels barrancs que estan per damunt la seva cota. D'aquesta forma les conques i les aportacions s'augmentaran gairebé en una tercera part i la producció d'energia passa de 21 milions a més de 33 milions. Aleshores el cost del sistema resultaria de 232 milions de pessetes i el Qwh./hora/any baixaria a 6,99 pessetes.

Comparades econòmicament les dues solucions, se veuen clarament els avantatges de la segona, ja que el cost de les obres a fer, augmenta en un 16 %, mentres que la producció d'energia ho fa en un 60 % i la disponibilitat d'aigua en un 65 %.

Però la solució òptima, des del punt de vista econòmic, no és cap de les esmentades solucions. Si aquestes s'han exposat aquí, ha estat per posar de manifest que tractant el nostre estudi d'un espai molt reduït en producció, consum i elements energètics aprofitables, era precís considerar una sèrie de factors que a un altre lloc, no haurien tingut tanta influència econòmica com en el nostre cas.

Tinguent, doncs, en compte aquests factors econòmics, el sistema ha quedat definitivament estructurat, suprimint la central del Gorg Blau, que abocava l'aigua a la mar, i trasvassant totes les aportacions d'aquest embassament al de Cúber, mitjançant un bombeig funcional de 7 hores i mitja durant la nit; bombeig que gastarà una potència de 2.400 Qwh. Així els embassaments del Gorg Blau, Cúber i Aumedrà formarien un sol sistema. L'aigua bombejada del Gorg Blau se suma a l'embassament de Cúber i aboca, per mitjà d'un salt de 425 metres, al d'Aumedrà, el qual així mateix turbinarà l'aigua dels tres en un nou salt de 125 metres d'altura.

Els embassaments de l'Ofre i Orient actuen independents, amb una potència de 2.500 Qwh. i 2.000 Qwh. respectivament.

Ja hem dit que els embassaments alts s'han projectat per a funcionar unes 1.500 hores anuals; en canvi, els d'Aumedrà i Orient s'han estudiat a base d'una regulació variable, amb un funcionament màxim els mesos de primavera i d'estiu, a fi de conseguir tot el profit possible de l'aigua sobrant destinada als rega-

dius i a l'abast de la ciutat. El funcionament d'aquest variarà des d'un mínim de tres hores i mitja a l'hivern, fins a un màxim d'onze hores i mitja a l'estiu.

Amb aquest últim projecte la producció d'energia deurà arribar a uns 32.500.000 Qwh. anuals, amb una potència instal·lada de 18.000 Qw.

El cost del sistema es de 226 milions de pessetes; és a dir, que suprimint la central elèctrica del Gorg Blau s'estalvien uns 6 milions de pessetes, donat que la central era més cara que l'estació de bombeig i la canal travassora a Cúber.

Veritat és que així se perd gairebé un milió de Qwh. anuals de productivitat, però si referim ambdós costs a Qw./hora/any, resulta de 6'98 pessetes contra 6'99 que teníem abans, o sia que encara que pràcticament sien iguals, amb tot i això, la diferència és favorable.

Com ja diguérem més amunt que els 2.400 Qw. negatius que se gasten per al bombeig, regulen la corba de càrrega, consideram la solució descrita com la més avantatjosa baix del punt de vista elèctric.

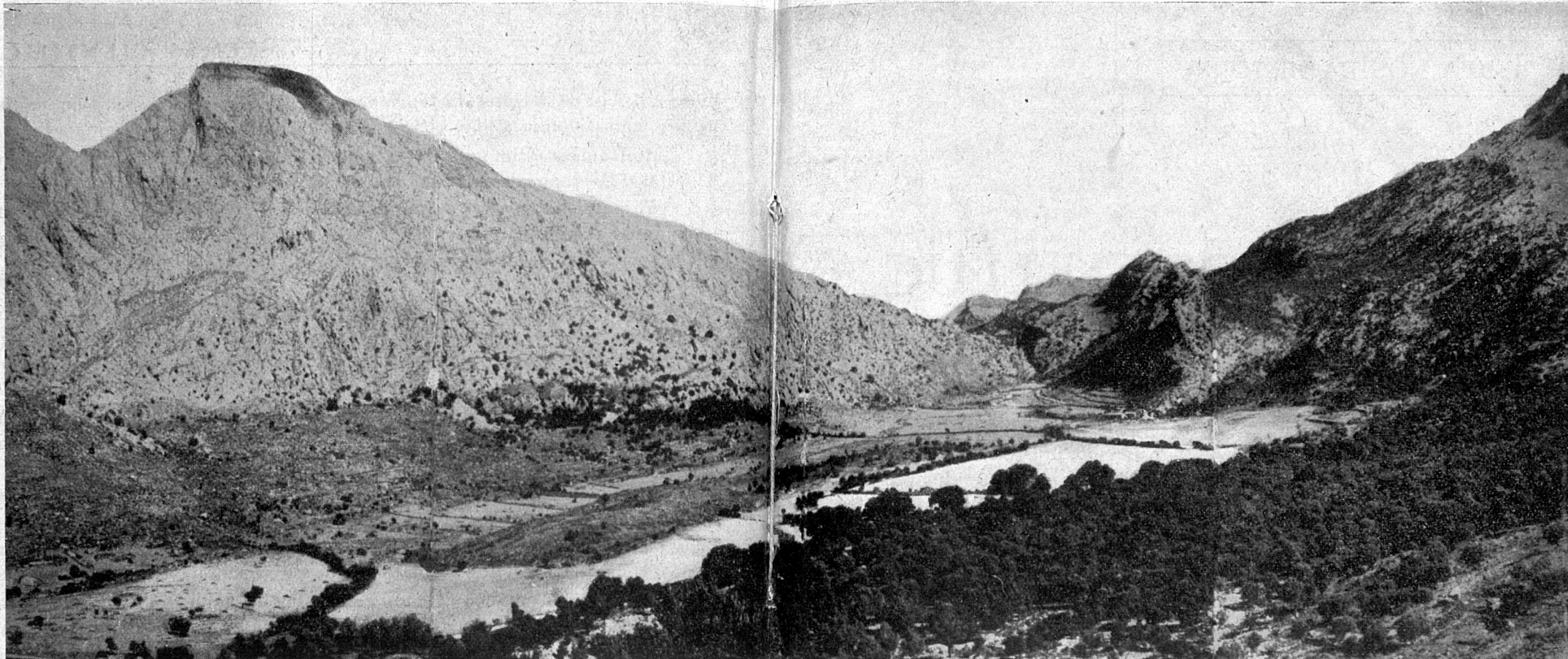
Calculant el preu de Qwh. produït pel sistema hidroelèctric esmentat, tinguent des d'ara en compte totes les amortitzacions i el benefici industrial del capital invertit, resulta esser de 0'74 pessetes, preu que com es veu, és bastant inferior al que correspondria a un grup tèrmic que satisfés les mateixes necessitats.

Si, endemés, en fer l'estudi econòmic, donam entrada al cànon que hauran de satisfer els usuaris de l'aigua, el preu d'aquell s'haurà de rebaixar encara més, i llavors tindrem uns límits que bé poden considar-se normals quan se tracta de salts de punta.

Quan per l'augment de demanda d'energia elèctrica, es torni a plantejar, en una nova fase, la necessitat de cobrir l'excés de càrrega a les hores de punta, s'ha fet un segon projecte que consisteix en bombejar per la nit en el lloc mateix del salt de Cúber, l'aigua que anteriorment s'havia abocat. Allavors, juntant l'aigua bombejada a la pròpia del salt, s'incrementarà el cabal, i per consegüent també la seva potència. D'aquesta manera el que farem serà traslladar energia de les hores de vall a les de punta.

Pensant en aquest bombeig se construirà ja de primer antuvi la canonada dels salts de Cúber amb una capacitat doble, per resultar això més econòmic que no dues tuberies. L'aigua bombejada en el salt de Cúber s'acumularà en el dipòsit de càrrega d'aquest salt, el qual també es construirà ja d'un principi. La solució ideal seria poder bombejar directament l'aigua al propi embassament de Cúber; així el bombeig es podria anar ampliant indefinidament a mida que el consum ho exigís; més, econòmicament, aquesta solució no és practicable, ja sia per la distància que hi ha des de l'embassament al dipòsit de càrrega, ja també per raó de les presions negatives que es produïrien en una conducció gairebé horitzontal.

Panoràmica del Pla de Cúber

Respecte a la capacitat del dipòsit sembla que sempre hauria d'esser factible, però no és així en el nostre cas, donat que ens movem entre uns límits econòmics molt reduïts per l'escasa grandària dels aprofitaments i també perquè els nombrosos accidents del terreny no permeten construir un dipòsit superior a 50.000 m³ en condicions econòmiques acceptables.

Amb aquesta capacitat de 50.000 m³ aprofitam perfectament el 12.000 Qw. disponibles per al bombeig i aconseguim augmentar la potència en 10.000 Qw. més, tenguent un total de 28.000 Qw. per atendre a les puntes de consum.

L'energia anual produïda serà llavors de 47.350.000 Qwh. i el cost total de les instal·lacions de 266 milions de pessetes. El cost mig del Qwh. de tot el sistema serà de 0'90 pessetes. El valor per tant segueix essent inferior al del Qwh. de punta produït per una central tèrmica i la instal·lació del bombeig resulta rentable.

En córrer el temps, si la corba de càrrega segueix tan irregular com a l'actualitat, en instal·lar nous grups tèrmics o nuclears, aquests funcionaran com a base però sempre serà imprescindible traslladar energia de vall a punta, bé en el sistema descrit, o bé amb un embassament que s'omplirà amb aigua bombejada de la mar. Per quan arribi el moment ja es té estudiada la seva construcció.

Aquest embassament està situat a la vessant nord del Puig Major. Es troba ubicat a uns 620 metres sobre el nivell de la mar i dista d'ell en línia horitzontal 2 Qm. Es poden obtenir 50.000 m³ d'embassament amb 15 metres d'altura de presa. Així que la seva construcció resulta econòmica. El salt útil serà de 590 m. i la llargitud de la canonada alcançarà 2.400 m. aproximadament. La central se farà subterrània, donat que la part de costa està formada per calisses compactes i la presa d'aigua s'efectuarà per mitjà d'un pou quedant així protegida dels temporals.

Amb aquesta construcció, el trasllat d'energia de vall a punta estarà sempre assegurat, solament que quedarà condicionat a la potència de què es disposi per bombejar. Com l'omplir i buidar d'aquest embassament serà diari, suposant una utilització de 5 hores per dia, se podrà instal·lar una potència de 125.000 Qw.

Tinguent en compte que amb les característiques d'aquest embassament d'aigua de la mar es podrà arribar a xifres que estan lluny dels consums i potències disponibles en un futur pròxim, no consideram necessari estudiar de moment aquesta instal·lació amb tot detall, sinó solament apuntar aqueixa idea en projecte per resoldre problemes futurs.

JOSEP M.^a DE GAZTELU
MARIÀ PASCUAL FORTUNY

BANDOLEROS EN LLUC

NOTAS HISTÓRICAS

(Conclusión)

LOS desmanes de los bandoleros requerían medidas urgentes y las Autoridades las dieron muy severas. La citada *Historia de Sóller* del Rdo. José Rullán, en el apéndice 47 del tomo I, trae un edicto del Señor Antonio de Homs, Lugarteniente y Capitán General, publicado en 1628, con 45 artículos sobre policía de costumbres. En lo que atañe a *bandejats*, manda que:

«...qualsevol... qui será atrobat sol y ab companyia, armat de qualsevol manera de armes... o será provat, après de la publicació de las presents, esser anat ab les armes de sus dites, o algune de ella, sia incidit y punit en pene de mort natural, o altra pena corporal, o pecuniaria a arbitre de sa Senyoria y del Real Consell: segons la qualitat de les persones y delictes».

Siguen otras penas rigurosas: de muerte o galera perpetua para los encubridores, *quils recull (en) y recepta (n)... donantlos menjar y beura, armes municions, y altres coses...*; y de tres años de galeras para las simpatizantes, *casolans*, quienes, *per fugir les penes... van sens armes, menjant y golafrerent ab ells (els bandejats) y faent altres coses viciosas...*

Hasta túvose que apelar al extremo de confiar a otras manos criminales el exterminio de los bandoleros. «En este caso el Virrey daba salvoconducto a un determinado número de facinerosos, que iban a encontrarse con sus compañeros, trabando sangrientas luchas, para llevar después los despojos al juez, recibir el premio pactado y seguir su mala vida». (Ibid. pág. 565).

En los siglos XVII y XVIII notamos en la comarca de Lluç verdadera actividad de parte de la Autoridad en la persecución de los bandidos. Los Virreyes visitan con frecuencia la santa Casa; en ella hay movimiento de soldados. Una nota de 16 de mayo de 1619 delata la presencia de gente armada en Lluç. «*Rabé m^o roger de micer Albanell per pa doná a la gent qui vingué assí per cercar bandejatts 6 lliures 8 sous*».

Algunos de los soldados cobraban sin duda afición a la Casa y la servían con generosidad. A 22 de Abril de 1638 los Colegiales regalan un par de zapatos a *Joan de Selva, saldat qui sta per amor de Deu. A Josep, bon señor soldat, ab consentiment*

dels Senyors Collegials, le da el Prior dos reales de a ocho, *per haver servit la case quatra mesos*. A *Babstisto, soldat*, se le cose un vestidó de *burell ros*, con casaca forrada, en 1639. Si enfermaban se les socorría con *menjar, medecines y dinés*, come se hizo con *Gabriel, soldat*. De *Josep y Babstista soldats*, se dice que *tiren sivera*. Estábase construyendo a la sazón la iglesia.

Entre los Virreyes que merecieron bien de sus súbditos, debemos mencionar a Don José Pérez de Pomar y Torres de Mendoza, tan querido de los mallorquines. Apenas llegado en 1644, empezó a luchar contra los bandoleros. Dos años después, saliendo de la Ciudad con una compañía de soldados, pasada la puerta de San Antonio, se encabritó el caballo y dió con él en el fondo del foso dejándolo sin sentido, con heridas muy graves. Recibió los auxilios espirituales y vivió todavía algunos días, durante los cuales, en todos los conventos e iglesias se oró con fervor por su curación.

Muchos peregrinaron a los Santuarios de más devoción. Las villas tenían orden de facilitar todo lo necesario «*para ir cuantos quisieran al Santuario de Nuestra Señora de Lluch; y de la Ciudad fueron allá nueve personas, a pie descalzo, y siendo el camino muy fragoso más de 5 leguas...*» Otros subieron a San Salvador de Felanitx. Pero Dios llamó a Sí al piadoso Virrey, el cual expiró, con el alma confortada con indulgencia plenaria y la bendición papal, recibida de mano del Señor Obispo. Doña Teresa María Gómez de Sanabria y Ponce de León, su esposa fundó más tarde el convento de Capuchinas en 1664.¹

En 1666 estuvo en Lluc con diversos Caballeros y dos Jurados, el Virrey Don Rodrigo de Borja y Llentol: *estave en la persecutió* de bandoleros; dió 10 reales de a ocho por la obra de la iglesia. En la lista de donantes de este año aparecen los nombres de los señores Antonio Furtuny, Francisco Gual, Antonio Dameto, D. Juan de Sales, Miguel Ferrandell, Ramón Torrella, Juanote Palou de Comassema, etc.

La Casa procuraba obsequiarlos como merecían, yendo por pollos hasta La Calobra: «*es que continuament teniam en casa governadós*». Efectivamente, en el Noticiario del Dr. Cristóbal Fiol, transcrito en la citada Historia de Sóller, págs. 359 y ss., háblase de *molts cavallers... qui eran stat governadors per las villas...* Esta campaña del Virrey Borja fue muy eficaz: después de ajusticiar a los principales, como en *Gordiola* de Alaró, un *Moyana* de Montuiri, *bandetjat molt insolent*, en *Gargamellot* de Petra, en *Garxeta* de Campanet y un tal *Botifarró* de Sineu...; confinó a todos los demás que habían caído en la redada, en presidios más allá de Orán.

Sin embargo, plaga tan arraigada requería mucho más tiempo para ser desterrada. Túvose que seguir luchando todavía largos años. De poco antes de 1672 sabemos de un desmán cometido por los bandoleros en la persona de Bernardo Trías de Esporlas. Venía éste a visitar a Nuestra Señora de Lluc y *fonc ferit de una arcabusede*. En este trance invocó a la Virgen y prometióle la respetable cantidad de 50 libras, si le asistía. El 20 de Mayo de 1672 cumplía su promesa, entregando en las manos del Colegial Rdo. Cristóbal Bennasser las 50 libras prometidas.

¹ JOSÉ DE OLEZA. *Divulgaciones Bibliográficas. El Virrey que se despeñó.*

De años anteriores podemos referir también casos de devotos protegidos por la Virgen de Lluc en asaltos de bandoleros. Poseemos una relación firmada por Miguel Llinás, de 78 años, natural de la villa de Selva, el cual, preguntado en 1642 por el Visitador General de la Diócesis Dr. Diego Desclapés y Montornés sobre un asalto de que fue víctima su hijo, respondió:

Mon fill Miquel... anant ab altres... en la coll de la batalla los isqueren 15 homens y comensaran encalsarlos y particularment al dit mon fill li tiraran moltas arcabuzadas, de que fonec ferit y trobantse molt apretat de un dells, que no li anava sino 3, o, 4, passas lluny, assent ja dins la pocessió (de Lluch), sens altres armes que un matxet y lo rosari en las mans, al passar de una bardissa, se anellá (?) y vahentsa ja perdut comensa a invocar a N. S. de Lluc y escapá de mans dels quilts perseguían, emparantse dins la casa de N. S^a. Añadió que podían dar fe del hecho Juan Roig y Juan Capó Bonafeu, también de Selva.

Tenemos asimismo las siguientes notas memoriales: *Antoni Muntaner de Deyá a Valentia li pegaren estocades tres lladres; sies dies sens parlar. Invocá. Curá. Visitá any 1621. — Juan Tur. Eswise. Acoltelletjat. N^a S^a lo alsá a 20 Agost Anys. 1621. — Catalina Jaume, muller de Gabriel Jaume de offici fuster, natural de Munturi, fonch ferida de 3 puñaladas estant sensa sperança, encomenás a Maria. Curá Añs 1655.*

Alguno de los bandoleros se arrepentía y obtenía el perdón. En Marzo de 1671 el Prior Antonio Tous estuvo unos doce días en la Ciudad por negocios de la Casa y además por impetrar del Virrey la liberación del *bandejat* Pedro Sampol, por sobre nombre *Sitjas*, de Alaró. Tuvieron éxito sus gestiones pues «*lo Sor. ViRey li ha feta gratia de lliberatió ab... compositió de que pagás per la obra de dita Casa... 68 lliures.*» Hasta de misas por bandoleros nos queda nota en el registro más antiguo que poseemos. Es del tiempo del Prior Vaquer y está escrito de manos del Colegial Juan Girard: *per huns bendetgats*. Es tan escueta la nota, que no podemos saber si los mismos *bandejats* son los oferentes de la misa o si otros la ofrecen por ellos. Fue celebrada *de nostra dona*, misa de la Santísima Virgen; y sigue la cruz, indicadora del compromiso cumplido.

El Siglo XVIII experimentó también la plaga del bandolerismo; pero después de la Guerra de Sucesión, gracias a la nueva organización militar, su represión fué mucho más eficaz. El primer Virrey de Felipe V Marqués de Ledesma, dio órdenes terminantes y él mismo en persona tomó parte en la campaña contra los bandoleros.

Vimos en otro artículo («LLUC» n.º 495, p. 148) como en 1715 dicho virrey se postuló ante la Virgen de Lluc. Al recorrer estos parajes, convencióse sin duda de que, mal tan inveterado, necesitaba enérgica actuación. En los años siguientes leíamos ya movimiento de soldados en Lluc. Una nota de 17 de Setiembre de 1721 es explícita: «*He rebut del dit Vicens (nostron pastor) per carn ha venuda a los soldats, Qui perseguexen y están de plantó en Lluch, una lliure, vuit sous y quatre diners.*»

Conservamos en nuestro archivo algunos documentos referentes a estos años: un bando impreso de D. Juan de Acuña, Marqués de Casa-Fuertes, Capitán General,

publicado el día 9 de Setiembre de 1721, acompañado de una instrucción para su cumplimiento. En él hay una disposición curiosa, para salvaguardar el secreto de las denuncias:

«Se pondrán a las puertas de las Iglesias de todas las villas, unas caxas cerradas, y fijadas en la pared, sobre las cuales deban poner la mano, todas las personas que entrassen o passasen por dichas Iglesias, pena de diez libras, y un mes de cárcel; y las personas que tuviessen alguna noticia de bandidos, o hombres fazinorosos, la podrán dar por este medio, echando dentro de dichas caxas, por una abertura que tendrán, una cédula, en que den cuenta de lo sucedido, y lugares donde anduvieren dichos delinquentes, y también si lo supiesen, de los delitos, que huviesen cometido, y medios de justificarlos».

Las Autoridades eclesiásticas por su parte, debían secundar en todo a las civiles, según órdenes del Ilmo. Sr. Vicario General Don Domingo Sureda de San Martín (15 Set. 1721), facilitando la extracción de los bandidos, acogidos a sagrado, previas las formalidades de costumbre: «*arreglándose a la Concordia del Sor. Cardenal de Comenge y la Reyna Dª Eleonor...* exceptuando los retraídos por meros contrabandos y *deudas civiles...*» Casualmente hemos encontrado un formulario escrito en latín por el Prior Bartolomé Lladó, para redactar en estos casos el acta correspondiente.

En la misma fecha, 15 de Setiembre de 1721, el Alcalde de Escorca recibía también orden del Comandante General Marqués de Casa-Fuerte, de salir con sus lugartenientes y demás personas armadas, de su satisfacción, y ocupar en las montañas del bosque de Massanella todos los lugares y pasos sospechosos..., uniéndose al oficial y soldados que estarán en aquellos parajes, hasta tanto que el Brigadier D. Manuel Osorno le permita retirarse, «*per quant, mediant esta persècució, esper extirpar tota la mala gent...*»

Anteriormente ya se habían recogido en Lluc armas de bandoleros, de alguna partida sometida. El 9 de Setiembre de 1721 llegó a la santa Casa el alguacil Baltasar Barceló con una orden del Vicario General al Prior Bartolomé Lladó de trasladar las armas «*que quedaren en poder del antecessor de V. M. de que usaven los bandetjats que se extragueren d'ixa Sta. Casa*». Eran éstas: *sinch pistolas, tres carabinas, dos puñals, sinch corregas (corretjas) y sinquante y sinch bales y sinch daus*.

Alguno podrá sospechar si entre tantos peligros y desórdenes pudo experimentar mengua la devoción a la Virgen de Lluc y reducirse el número de peregrinos. Los libros nos dejan ver todo lo contrario. Son numerosos los exvotos y muy frecuentes las visitas de personas de todos los estamentos sociales, lo cual prueba cuán enraizada estaba en el alma de los baleares la devoción a su Patrona, la Virgen de Lluc.

REVISTA A LES SALES D'EXPOSICIÓ

El cronista sent una bella satisfacció de poder comentar dins aquestes Notes d'Art les exposicions de dos pintors de ben sòlida anomenada – tots dos han exposat dins un mateix mes i bé podríem dir de cara a cara –, i de poder il·lustrar aquest número de la revista «Lluc» amb cada una de les teles que han estat més admirades de cada un d'aquests dos pintors: Ramon Nadal i Bernadí Celià.

XXI SALÓ DE TARDOR (Cercle de Belles Arts)

El Cercle de Belles Arts ens oferí el passat mes de novembre el XXI Saló de Tardor 1962. Hi foren exposades 108 obres, agrupades sota les següents seccions: Pintura, Escultura, Aquarel·la i Dibuix. Potser resultaria enutjós d'esmentar totes i cada una de les obres admeses; per això només citarem aquelles que més han destacat dins cada una de les diverses seccions. Dins la de Pintura, cal citar les obres de Francesc Vidal, Nicolau Fortesa, Bernat Ribot i Bernat Sanjuán. Dins la d'Aquarel·la, les de Joan Roqueta i Pasqual Roch. Dins la de Dibuix, els de Joan Gibert i Clement. I dins la d'Escultura, les obres de Joan Palanques i Miquel Morell.

La setència del Certamen és la següent: Medalla d'honor del Cercle de Belles Arts i premi en metàl·lic a l'obra de Francesc Vidal Serrulla, titulada Coves de Vinroma; Medalla d'argent i premi donat pel Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Balears, a l'obra d'Ignaci Mundo, titulada El poble; Medalla d'argent i premi de l'Excm. Diputació a l'obra de l'artista escultor Julià Rius, titulada Guitarrista; Premi de l'Excm. Governador Civil a l'aquarel·la Tafona de Pasqual Roch. Fou, finalment, concedida una Medalla d'argent i premi del Cercle de Belles Arts al dibuix Kartery de Josep Gallego.

RAMON NADAL: (Cercle de Belles Arts)

El mes de novembre ha estat per al Cercle de Belles Arts un mes de veritables aconteixements artístics. Després del XXI Saló de Tardor que hem comentat, l'èxit rotund de l'exposició de Ramon Nadal, com era d'esperar dels seus inqualificables pinzells.

Els paisatges que ens ha oferit són una prova més de la seva personalitat i mestria. Les teles exposades foren setze, i al moment mateix de la inauguració ja n'hi hagué catorze d'adquirides; ço que demostra com són desitjades i ben rebudes les obres d'aquest artista.

L'exposició de Ramon Nadal, repetim, ha estat un vertader èxit, i ens n'alegram profundament.

BERNARDI CELIÀ I PAU FORNÉS (Galeries Costa)

Ca's Bufó (La Calobra). Tela de Bernadí Celià (Foto Jeroni Juan)

Un altre pintor de ben reconegudes qualitats ha exposat les seves obres més recents. L'exposició, molt agradable, i les teles, ben aconseguides. Bernadí Celià ha sabut copsar la realitat i la bellesa del paisatge mallorquí. El Torrent de Pareis i Ca's Bufó (La Calobra) són vertaderes creacions plàstiques davant les quals un queda admirat. Bernadí Celià havia estat Premi de l'Excm. Ajuntament de Ciutat en el primer Certamen Provincial de Pintura de costums i paisatges de les Illes Balears. Els premis que es puguin concedir a Bernadí Celià no l'leven ni afegeixen gota de geni a qui en té de sobres i l'ha bolcat en totes les seves obres.

Pau Fornés, en la seva darrera exposició celebrada també a les Galeries Costa, ha demostrat una vegada més la seva autèntica qualitat com a pintor. Els personatges bíblics cobren en ell aquest aire de misteri, enigmàtic, fabulós. Els temes que Pau Fornés interpreta, resulten ben aconseguits.

Al catàleg de l'exposició hi figuraven uns poemes de Llorenç Moyà Gilbert i de Jaume Vidal Alcover.

BRONCHU (Galeries Kira)

Bronchu figura guardonat amb Segona Medalla a l'Exposició Nacional de Belles Arts i Primera Medalla al XXXIII Saló Nacional de Tardor.

Ara ha exposat les seves obres a les Galeries Kira, que ja ens resulten tan simpàtiques i familiars.

La pintura d'aquest artista valencià, sens dubte resulta molt carregada de la seva pròpia personalitat, que tant ha influït ja damunt d'altres pintors als quals han subjugat el seu estil i la seva paleta. Bronchu ha sabut crear una tècnica emprada sempre d'acord amb el seu temperament, i s'ha sabut expressar d'una manera nova davant la natura. Les seves obres revelen un clar exponent de la seva bondat com a pintor i de la seva exquisida delicadesa.

* * *

També les Galeries Kira han donat a conèixer paisatges de Mallorca i de França de l'artista pintor Biel Vallès.

I la Sala Danús ha inaugurat la seva temporada amb ceres, dibuixos i gouaches dels coneguts pintors Ramon Bernadas i de Tarrassó.

JOSEP BAUÇÀ I PISÀ

INFORMACIÓ DEL SANTUARI

(del 15 d'octubre al 15 de novembre)

Pau i quietud

Tot a l'enrevés dels mesos d'estiu en què els exponents de la vida espiritual invadeixen el nostre Santuari de Lluc amb multituds nombroses de pelegrins, d'autocars i fins en expansions renoueres, ara, en arribar la tardor —la nostra clàssica *primavera d'hivern*—, el Santuari de la Mare de Déu comença una llarga etapa de l'any molt distinta.

Ací, tot és ara pau i quietud. Tot convida a l'estudi i al recolliment. El fred esmola l'airet fi dels dematins, i qualche cosa hi ha en les muntanyes, que ens augura les neus pròximes. A la Basílica, les veus dels Blauets a la Missa Matinal de cada matí, se mesclen amb l'encens i la pregària recollida. Tot l'any són cantades les glòries a la Reina de Mallorca, més ara hi sura l'esperit de l'oració i la unció de la pregària en un to més íntim, més fervorós i més delicat.

Lluc —«lloc de muntanyes i neu»— se replega més i més com al racó de la llar; Lluc que és la llar de tots els mallorquins. Per dir-ho amb més poques paraules,

Lluc és ara, en venir l'hivern, més Lluc que mai, el Lluc que conegueren els nostres avis, i el Lluc que voldríem que les generacions futures poguessin conèixer.

Lluc dia per dia

La diada del «Domund» ha encès d'entusiasme i d'esperit missioner els estudiants del nostre Seminaris Major i Menor. Aquests estudiants que un dia han d'esser per tot arreu els pregoners de la Bona Nova, no han plangut llurs esforços perquè tots els que pujassen a Lluc el diumenge 21 d'octubre tinguessin ocasió de col·laborar amb la Diada de les Missions amb llurs pregàries i llimosnes. Es va celebrar Ofici Solemne amb sermó predicat pel Rvd. P. Guillem Mateu, M. SS. CC., i a la tarda, una vetlada literària i cinematogràfica. Foren recollides amb destí a aquesta important finalitat de les Missions, 6.700 pessetes netes, import que mai no s'havia igualat en anys anteriors.

Aquest mateix diumenge vénen a Lluc una ben nodrida representació de les «Maries dels Sagraris-Calvaris» presidides

pel seu Director M. I. senyor Joan Enseñyat, canonge Xantre de la Seu de Mallorca. Han celebrat els seus actes eucarístics a la Basílica.

El darrer diumenge d'octubre, festa de Crist Rei, es celebraren a Lluc les funcions religioses pròpies del dia. Ens és grat, però, d'anotar, en aquest diumenge, la visita dels esposos senyors Mulet-Arrom que han vingut a visitar el «Museu Mulet» avui ja definitivament instal·lat.

El mes de novembre comença amb el planyívol so de les campanes que ens conviden a pregar pels nostres feels difunts. La Comunitat del Santuari visita al Cementiri parroquial i hi canta un Respons.

I el 12 de novembre l'Escolania entona una Salve a la Moreneta, en obsequi al Rvd. P. Veremundo Pardo, C. M., Director de la Santa Missió que es predica aquestes setmanes a Palma. Hi ve acompanyat d'altres missioners. Gairebé tots els predicadors de la Missió visiten, en dies successius, aquest Santuari de la Verge.

Ofrena

Una devota senyora de Sóller, que vol ocultar el seu nom en l'anonimat, entrega per al culte de la Basílica una preciosa casulla gòtica, nova, en compliment d'una promesa feta a la Verge de Lluc.

Que Ella li pagui la seva generositat.

Pelegrins agraïts

OCTUBRE.—Dia 12. Pugen uns 70 pelegrins de Santa Maria del Camí. Els presideix el seu Rector Mn. Miquel Rosselló. Tenen Missa de comunió a la Basí-

lica, amb plàtica que els pronuncià el M. Rvd. Pare Prior.

Dia 17. Vénen expressament de l'illa d'Eivissa, i passen aquest dia a Lluc, els matrimonis Benvingut Colomar i Catalina Colomar, Vicens Cardona i Maria Cardona Torres, i la germana d'aquesta, Antònia Cardona Torres; tots ells veïns de Sant Antoni Abat. De molt de temps, desitjaven visitar Mallorca amb l'única finalitat de conèixer el Santuari de Lluc i poder pregar davant la Imatge de la nostra Moreneta. Avui ho han aconseguit.

La família Martorell Rigo, de Palma, agraïda als favors rebuts de la Verge, entrega una cadena i una creu d'or per al Tresor del Santuari, i un donatiu per al nou Trono.

Dia 25. Seguint una costum d'altres anys, visita la Verge, donya Margarida Buades Rayó, de Sa Pobla, acompanyada de donya Margarida Soler Payeras, també de Sa Pobla.

Es beneeix un cotxe propietat del senyors Antoni Fortesa i Antònia Rebassa.

NOVEMBRE.—Dia 1. El jove Miquel Mairata Rosselló, de Campanet, agraeix l'èxit d'una operació quirúrgica a una cama —altres vegades intentada amb resultat negatiu—, i entrega com ex-vot el gaiato que usava i unes fotografies fetes abans i després de l'operació definitiva.

Els esposos Gabriel Bibiloni i Miquela Andreu fan cantar una Salve amb motiu del segon aniversari del seu matrimoni.

Guillem Mairata, de Biniali, puja, acompanyat de la seva família, a donar gràcies a la Moreneta per la protecció rebuda durant una llarga malaltia.

També, de Biniali, puja a Lluc Guillem Sastre i fa cantar una Salve en acció de gràcies per la feliç naixença del seu primogènit.

Dia 11. Els joves Bartomeu Binimelis i Antoni Bauçà Riera, de Petra, fan el trajecte a peu des del seu poble fins a Lluc, en compliment d'una promesa.

Miquel Gayà Rotger, en agraïment per haver aprovat les oposicions al Magisteri, fa a peu el trajecte de Sant Joan a Lluc. L'acompanyen la seva mare i la seva promesa.

Matrimonis

Novembre. Dia 7. Miquel Gual Gual, amb Antònia Mulet Mulet, de Campanet.

Dia 9. Pere Coll Bennàssar, de Lloseta, amb Antònia Nicolau Bonafè, de Biniamar.

Dia 9. Joan Pons Gelabert, de Sa Vileta, amb Maria Crespi Fiol, de Palma.

Dia 10. Miquel Mesquida Oliver, de Manacor, amb Maria del Pilar Rubí Canuda, també de Manacor.

Dia 14. Fernando García Nieto, de Màlaga, amb Maria Verd Mascaró, de Sa Pobla.

Nota meteorològica

Màxima: 22 graus, dia 27 d'octubre.

Mínima: 3 graus i mig, dia 13 de novembre.

Pluja: 476 litres.

Confreres difunts

A la ciutat de Manacor, aquests dies passats, els nostres confreres Bartomeu Truyols Lliteres, Catalina Pascual Riera i Antoni Mascaró Massanet.

Al cel sien.

El nostre condol a les seves famílies.

DONATIVOS PARA EL NUEVO TRONO

	<u>Ptas.</u>		<u>Ptas</u>
X. X. (Palma)	1.000	Alejo Vallespir (blauet)	100
X. X. (Palma)	1.000	D. Isidro Cortada Obrador	100
Dña. Mercedes Alomar	500	Dña. Margarita Noguera	25
Un joven del Molinar	30	Montserrat Mora	25
Dña. Catalina Arbona	100	D. Bartolomé Enseñat	300
Dña. Dolores Alemany	1.500	Anónimo	1.000
De una sirvienta de Palma	500	Anónimo (Biniaraix)	100
X. X.	500	Rdo. D. José Morey, Ecónomo de Lloseta	1.000
Una devota persona	175	Dña. Rosa Bisbal	150
Señores Aguiló (Palma)	5.000	Dos familias de Palma	200
Mariás de los Sagrarios Calvarios	800	Uu sacerdote	100
X. X.	25	C. V. E.	50
CAJA DE PENSIONES PARA LA VEJEZ		X. X.	500
Y DE AHORROS	5.000	X. X.	100
Sres. Martorell Rigo	1.000		

TAULA DE COL·LABORADORS

	Pàg.		Pàg.
AMENGUAL M. SS. CC., Josep		FERRÀ, Miquel	
L'actual Concili en una nova col·lecció bibliogràfica	281	Els Reis (poesia)	13
Recensió del P. ANTONI VENY BALLESTER C. R. «San Andrés Avellino»	138	FERRÀ I MARTORELL, Miquel	
ARBONA PIZÀ S. I., Miquel		L'arxiduc i l'hostaler	266
El Beat Ramon Llull contemplador	242	La bruixa de Ca'N Noret	298
BALLESTER M. SS. CC., Ramon		FORTESA, Miquel	
Recensió del PRÍncep DE LAMPEDUSA «El Guepard»	114	Els camins imprevisibles (poesia)	75
BARCELÓ PONS, Bartomeu		GAYÀ, Miquel	
La població de les Balears	272	Comentari a «La cançó dels presoners»	172
BAUÇÀ I PISÀ, Josep		A propòsit de «Insania Terrae» de Llorens Vidal	339
Revista a les sales d'exposició, pàg. 149, 177, 213, 314 i 354	289	Recensió de JOSEP M. LLOMPART «Poemes de Mondragó»	14
Passant pels estudis		Recensió de A. VEGA JORDÁN «La siega»	15
CELIA COLOM M. SS. CC., Guillem		Recensió del P. GASPÀR MUNAR M.SS.CC. «L'antic Ritual Mallorquí»	15
Presència lul·liana en el XV Concili ecumènic	239	Recensió de «A Santa Maria del Camí» Corona poètica	44
Recensió de LLORENÇ VILLALONGA «Bearn»	77	Recensió de J. SUREDA BLANES «El Paisatge d'Artà»	44
Recensió de R. D. F. PRING-MILL «El microcosmos lul·lià»	319	Recensió de ROBERTO Y JOSE VARGAS TAMAYO S. I. «Liras Hermanas»	45
CAÑELLAS JAUME, Miquel		Recensió de LLORENÇ MOYÀ GILABERT «Via Crucis»	78
La última lección magistral de Juan XXIII	7	Recensió de GUILLEM COLOM «Pregón del IV Centenario de la expugnación de Sóller por los turcos»	114
CORTÈS, Gabriel		Recensió de Mn. BARTOMEU GUASP «Jerónimos en Miramar. Ermitaños del sacro yermo insular»	115
D'un capítol de les meves memòries	201	Recensió de MARIÀ VILLANGÓMEZ LLOBET «El cop a la terra»	138
ENCISO VIANA (Ob. de Mallorca), Jesús		Recensió de FRANCESC DE B. MOLL «Un home de combat»	205
Carta pastoral sobre el texto y la enseñanza del Catecismo	36	Recensió de TOMÀS GARCÈS «Qua- dern de la selva»	260
FERRÀ, Bartomeu		Recensió de F. PUJOL ALGUERÓ «Temes d'excursionisme»	260
Un pagès beneit	126	Recensió de LLORENÇ MOYÀ GILABERT «Fàlaris»	261

	Pàg.		Pàg.
GAZTELU, Josep M.		OLIVER C. R., Antoni	
Projecte d'embassaments d'aigua a Mallorca (amb col·laboració amb MARIA PASCUAL FORTUNY)	304 i 344	VIIè Centenari de la Conversió del Beat Ramon Llull	227
GENOVARD M. SS. CC., Joan J.		OLLERS M. SS. CC., Miguel	
1962: Año nuevo	1	La Mare de Déu de Lluc i el Diccionari	194
Evocando un 10 de febrero	33	La Bíblia explicada al poble. Preestació	4
La responsabilidad de los selectos	65	Id. La Bíblia i l'ateisme (I)	47
Cuaresma	97	Id. La Bíblia i l'ateisme (II)	86
Defendamos al hombre	130	Id. La Bíblia i l'ateisme (III)	99
Defendamos al cristiano	169	Id. Lloança a Déu Creador	152
Concilio	301	Id. La ciència humana de front a la divina	164
Balance turístico	334	Id. ¿Es ver que la Bíblia ensenya que el món va ésser fet en sis dies?	197
JANSÀ GUARDIOLA Dr.		Id. Ensenyaments del capítol I del Gènesi	311
El règim de pluges a les Illes Balears	67	Els sis dies del Gènesi són una figura	336
JUAN MESTRE M. SS. CC., Rafael		PASCUAL FORTUNY, Marià	
Restos arqueológicos en Lluc	53	V. GAZTELU, Josep M.	
Forasteros ante la Virgen de Lluc	81	PONS I MARQUÉS, Joan	
En Lluc durante la guerra de sucesión	117 i 146	Paraules a Lluçmajor davant la làpida de Maria Antònia Salvà	110
Referencia de tormentas	179 i 209	PRING-MILL, R. D. F.	
Bandoleros en Lluc	307 i 350	Lectura del «Libre d'Amic e Amat»	235
LLOMPART C. R., Gabriel		RACÓ, Jordi des	
Joan Alcover, poeta cristià	132	Sant Pere i ses cireres	190
MARCH M. SS. CC., Joan F.		El senyor Jordi des Pont	22
El Concilio ecuménico	71	Es mig poll	330
MASCARÓ PASARIUS, J.		REYNÉS M. SS. CC., Jaume	
Terrisses i bronzes del Vilar de Talapi	141	Oració per dir de prop a la Verge mallorquina d'En Pep Nebot, un artista que fa Mare-de Déus amb els ulls nous (poesia)	41
Quatre lingots de plom romans (amb col·laboració amb CRISTÒFOR VENY M. SS. CC.)	167	VENY M. SS. CC., Cristòfor	
MASSOT I MUNTANER, Josep		Ollers i gerrers de la Mare de Déu de Lluc	18
Entorn de l'opus de Mossèn Costa i Llobera	316	Un blauet de 92 anys	50
MATHEU, Roser		La capelleta del poblat de la «Gesa» al Port d'Alcúdia	104
Candelera (poesia)	343	V. J. MASCARÓ PASSARIUS	167
MOLL, Francesc de B.		Recensió de JOSEP M. RUBIO «No ho sap ningú»	77
El Centenari de Mossèn Alcover	38	VERD M. SS. CC., Josep	
MOYÀ GILABERT, Llorenç		Amics del nostre Museu	27, 92, 187
Polifem (poesia)	234	VIDAL, Llorenç	
MUNAR M. SS. CC., Gaspar		Anibal (poesia)	76
El Beat Ramon Llull i el Monestir de La Real	229	Per a altres seccions o temes no inclosos en la precedent relació, consulta la següent	
MUNAR SUREDA, Mateu			
«Conversatione morum» (poesia)	113		

TAULA PER MATÈRIES

(Donam els títols de les seccions ordenades alfabèticament, i dins de cada secció els títols dels treballs per ordre cronològic de llur publicació).

A LA PORTADA

GENER: Ceràmica de Lluís Castaldo representant la Moreneta de Lluc, col·locada a l'entrada del túnel que uneix la nova carretera de Sóller al Santuari de Lluc.

FEBRER: Detalls d'unes pintures murals d'Albert García Alvarez, destinades a l'absis del nou temple de la GESA al Port d'Alcúdia.

MARÇ: Viola d'or. Trofeu literari de Mn. Llorenç Ribet que ha estat donat per les seves germanes al Museu del Santuari de Lluc.

ABRIL: Escultura de P. Martínez Pavia (Foto Josep Ferragut).

MAIG: Fulla d'un llibre de cor del Santuari de Lluc, on la nostra Moreneta figura amb la seva antiga gonella com a motiu ornamental de la primera lletra de l'ofici: «In festum B. V. Mariae de Lluch».

JUNY: «La Cova de les Bruixes», tela de l'inoblidable pintor mallorquí Llorenç Cerdà i Bisbal.

JULIOL: Els 10 volums del «Diccionari» d'Alcover-Moll, que acaba d'arribar a felicitat terme.

AGOST - SETEMBRE: Facsímil d'una pàgina del llibre d'«Oracions i contemplacions de l'enteniment en Déu» del Beat Ramon Llull (edició València, 1521) que se conserva al Monestir de La Real.

OCTUBRE: Retaulet-exvot del Blauet Guillem Amer que en 1734 experimentà un singular patrocini de la Moreneta.

NOVEMBRE: Arpa d'or i d'argent. Trofeu literari del poeta Tomàs Fortesa, que se guarda al Museu del Santuari de Lluc.

DESEMBRE: Oli de Ramon Nadal, que figurà a l'exposició celebrada al Cercle de Belles Arts de Palma, el passat mes de novembre. (Foto Jeroni Juan).

ARQUEOLOGIA

Terrisses i bronzes del Vilar de Talapi, per J. Mascaró Pasarius 141
 Quatre lingots de plom romans, per J. Mascaró Passarius i Cristòfor Veny, M. SS. CC. 167

ARQUITECTURA I URBANISME

La capella del poblat de la «GESA» al Port d'Alcúdia, per Cristòfor Veny, M. SS. CC. 104

COSES NOSTRES

Els Reis (poesia), per Miquel Ferrà 13

El Centenari de Mossèn Alcover, per Francesc de B. Moll 38

Oració per dir de prop a la Verge mallorquina d'En Pep Nebot, un artista que fa Mare-de-Déus amb els ulls nous, per Jaume Reynés, M. SS. CC. 41

Maria Antònia Salvà sempre present 74

Els camins imprevisibles (poesia), per Miquel Fortesa 75

Anibal (poesia), per Llorenç Vidal 76

Paraules a Lluçmajor davant la làpida de Maria Antònia Salva, per Joan Pons i Marquès 110

«Conversazione morum» (poesia), per Mateu Munar i Sureda 113

Joan Alcover, poeta cristià, per Gabriel Llompart, C. R. 132

Comentari a «La cançó dels presoners», per Miquel Gayà 172

La cançó dels presoners (poesia) 174

D'un capítol de les meves memòries, per Gabriel Cortès 201

Polifem (poesia), per Llorenç Moyà Gilabert 284

Entorn de l'opus de Mossèn Costa i Llobera, per Josep Massot i Muntaner 316

	Pàg.
A propòsit de «Insania Terrae» de Llorenç Vidal, per Miquel Gayà	339
Llibres Mallorquins	
14, 44, 71, 114, 138, 205, 260, 319	286
Discografia	
Vida Cultural	
16, 45, 78, 115, 139, 176, 207, 261, 287, 323, 343	

EDITORIALS

1962: Año nuevo, por Juan J. Genovard, M. SS. CC.	1
Evocando un 10 de Febrero, por Juan J. Genovard, M. SS. CC.	33
La responsabilidad de los selectos, por Juan J. Genovard, M. SS. CC.	65
Cuaresma, por J. Genovard, M. SS. CC.	97
Defendamos al hombre, por Juan J. Genovard, M. SS. CC.	130
Defendamos al cristiano, por Juan J. Genovard, M. SS. CC.	162
La Mare de Déu de Lluc i el Diccionari, per Miquel Ollers, M. SS. CC.	194
L'amor sempre	225
La armonia de las cosas	270
Concilio, por Juan J. Genovard, M. SS. CC.	302
Balancé turístic, por Juan J. Genovard, M. SS. CC.	334

ELS LLIBRES SANTS

La Bíblia explicada al poble, per Miquel Ollers, M. SS. CC.	
Presentació	4
La Bíblia i l'ateisme I, II, III	47, 86, 99
Lloança a Déu Creador	152
La ciència humana de front a la divina	164
¿És ver que la Bíblia ensenya que el món va esser fet en sis dies?	197
Ensenyaments del capítol primer del Gènesi	311
Els sis dies del Gènesi són una figura	336

GEOGRAFIA

La població de les Balears, per Bartomeu Barceló Pons	272
---	-----

HOMENATGE AL BEAT RAMON LLULL

VII ^è Centenari de la Conversió del Beat Ramon Llull, per Antoni Oliver C.R.	227
El Beat Ramon Llull i el Monestir de La Real, per Gaspar Munar, M. SS. CC.	229
Lectura del «Libre d'Amic e Amat», per R. D. F. Pring-Mill	235
Presència lul·liana en el XV Concili Eumènic, per Guillem Celià, M. SS. CC.	239
El Beat Ramon Llull contemplador, per Miquel Arbona Pisà, S. I.	242

LES NOSTRES ENTREVISTES

	Pàg.
Un peti artista, per C.	10
Un Blauet de 92 anys, per Cristòfor Veny, M. SS. CC.	50
Una senyora que va assistir a la Coronació ha complit cent anys, per G.	263

LLUC-PER MALLORCA

Informació del Santuari	
23, 59, 90, 122, 155, 182, 217, 255, 292, 321 i 357	
El nuevo Trono (Donativos)	
23, 57, 89, 121, 157, 186, 220, 259, 297, 326 i 359	
Amics del nostre Museu, per Josep Verd M. SS. CC.	27, 92, 187
Els pobles de Mallorca a la Mare de Déu de Lluc	221 i 325
Associació d'Antics Blauets	
92, 124, 189, 221, 297 i 327	
La nova Basílica de Lluc	245
Breu apostòlic del Papa Joan XXIII	249
Ressenya dels actes. per Ramon Balles-ter, M. SS. CC.	252

NOTES D'ART

Revista a les Sales d'exposició, per Josep Bauçà Pisà	149, 177, 213, 314 i 354
Passant pels estudis, per Josep Bauçà Pisà	289

PÀGINES D'HUMOR

La lliçó d'un maleter	30
La botella miraculosa	162
Un pagès beneït, per Bartomeu Ferrà	126
Sant Pere i ses cireres (rondaia)	190
El senyor Jordi des Pont, per Jordi des Racó	222
L'Arxiduc i l'hostaler, per Miquel Ferrà Martorell	266
La bruixa de Ca'n Noret, per Miquel Ferrà Martorell	298
Es mig poll, per Jordi des Racó	330
Coverbos	31, 94, 127, 158, 191, 224, 267 i 299
Endevinaies	31, 62 i 126
Fàbula	32
Epigrames	96 i 160
Coses rares	222
Geografia dels mallorquins	223

	Pàg.		Pàg.
PER LA NOSTRA HISTÒRIA		TEMES CIENTÍFICS	
Ollers i gerrers de la Mare de Déu de Lluc, per Cristòfor Veny, M. SS. CC.	18	El règim de pluges a les Illes Balears, pel Dr. Jansà Guardiola	67
Restos arqueològics en Lluc, por Rafael Juan Mestre, M. SS. CC.	53	Projecte d'embassaments d'aigua a Mallorca, per Josep M. Gaztelu i Marià Pasqual Fortuny	304 i 344
Forasteros ante la Virgen de Lluc, por Rafael Juan Mestre, M. SS. CC.	81	TEMES D'AVUI	
En Lluc durante la guerra de sucesión, por Rafael Juan Mestre, M. SS. CC.	117 i 146	L'actual Concili en una nova col·lecció bibliogràfica, per Josep Amengual, M. SS. CC.	281
Referencia de tormentas, por Rafael Juan Mestre, M. SS. CC.	179 i 109	TEMES SOCIALS	
Bandoleros en Lluc, por Rafael Juan Mestre, M. SS. CC.	307 i 350	La última lección magistral de Juan XXIII por Miguel Cañellas Jaume	7
ROMA 1962		VEU I MAGISTERI	
El Concilio Ecuménico, por Juan F. March, M. SS. CC.	71	Carta pastoral de nuestro Prelado sobre el texto y la enseñanza del Catecismo	36
SECCIÓ DEL LECTOR			
La premsa judica la revista LLUC	108		
La premsa mallorquina ens estimula	144		

La revista «LLUC» —portaveu del sant racó de la nostra llar de Mallorca, des d'on la Mare de Déu esguarda i beneeix tots i cada un dels fills de la nostra Terra— desitja a tots els seus col·laboradors, subscriptors, lectors, anunciants, protectors i amics, unes felicíssimes Festes de Nadal, i Cap d'Any i, al mateix temps que augura una nova millorança en la seva publicació per al pròxim any 1963, prega i espera de tots els mallorquins una fonda i estreta vinculació amb tot ço que representen i signifiquen les seves pàgines; agrairà les cartes de tots aquells que ens estimulin i orientin, o simplement ens vulguin indicar nous punts de partida; i expressa la seva confiança que així puguem oferir la més excel·lent revista espiritual de les nostres benvolgudes Illes d'Or.

LA SIBIL·LA

NADAL A LLUC

Disc 33 r p. m.

editat per

D. P. C. (Madrid)

Una de les més curioses tradicions mallorquines de la Nit de Nadal, cantada per l'Escolania dels BLAUETS DE LLUC.

Un delicat obsequi per a les vinents festes de Nadal.

CANÇONS DE L'ALGUER

PELS CATALANS DE ITÀLIA

Disc 45 r p. m.

Una agradable novetat dins el camp de la música moderna.

Demanau-lo a:

«ONA»

Avda. José Antonio, 615

BARCELONA - 7